

Seitenstetten, Benediktinerstift, Cod. 13

[Rudolf Kapeller-Maximilian Pampichler]: Codicum Manuscriptorum Bibliothecae Seitenstettensis Tom. I (Cod. 1-200) (handschriftlich) [um 1800], 14.

74.

Cod. XIII. n. 1.

Cod. XIII.

Chartae. Fol. 52. 14.

Pura in hoc codice, non ab una manu scripta
continentur.

I.

Calendarium 6
mens. Populi Rom.

fol. 1-9

(a) Fastor. l. 7. v. 125.

Calendarium Sex mensium, cum festis diebus populi
Romani. Invenitur etiam in editionibus Ovidii Nasonis
Studio B. Crispinij, Amstel. 1702. 8. Tom. 3. p. 3. et
P. Bourmani, Amstel. 1727. 4. Tom. 1. p. 1. Sed scriptor
codicis nostri plerumque addidit Commentarium, vel
ea Libris Fastorum Ovidii, vel aliunde prosaicum.
Sic prima die Januarii Commentatur in hunc modum:
"Est festum Jani, a quo mensis Januarius dicitur. Sic
enim ait: Prospice foribus cali cum mitibus horis. et
redit officio Jupiter ipse meo (a) etc. Utinam inter
pres noster hunc ducem semper esset sequutus; sed risum
teneatis amici, undecima / III idibus / Januarii ita deli-
rat: Pontificale sacrificium Carmentis. In eodem die
est templum Juturna / Sic, loco Juturna / consecratum.
Hoc Carmentis ea die Romam venerat, secumque cali-
nas literas attulerat. Pontificale sacrificium dicitur
eo quod Pontifex illa die Missam celebrabat. Folio
nono in calce Calendarii addit. "Quando recessit Ovidius
a Roma sex libros hujus operis pro nimio dolore
combussit." ~~Deperit ante scripturam~~ Illud autem opus
horum scilicet Sex mensium quidam ex amicis suis
habebat; et ideo non est combustum. Pene si in-
saligatur de sex libris Fastorum deperditis. Quid
autem de hoc Calendario censendum sit, docet Heinsius
in prolati editionibus operum Ovid. Nason. "Calendarium,
inquit, quod vides, cum in vetustis membranis re-
perissem, quamvis mendosum foedeque depravatum
multis partibus, et ab homine hujus argumenti non sa-
tis perito confectum" etc. In codice 8 prima folia oide-
pat.

I.
7. 13.C
et
lib
ge.
I.

Seitenstetten, Benediktinerstift, Cod. 13

[Rudolf Kapeller-Maximilian Pampichler]: Codicum Manuscriptorum Bibliothecae Seitenstettensis Tom. I (Cod. 1-200) (handschriftlich) [um 1800], 15.

Cod. XIII. n. 2.

15.

Ottonis Frising.
et Laderici cano.
libri 4 de rebus
gestis Friderici
I. Imper.

L. f. 12 - 205v

Ottonis Frisingensis episcopi libri II. et Laderici
Appendicis libri II. De rebus gestis Friderici I. Impera.
toris. Hos libros ea MSS. Caesareis vindob. castigatos
edidit Muratorius de Scriptor. her. Ital. Tom. 6. p.
631. et: Facies Codicis nostri haec: Praeedit epistola
Friderici I. Imper. ad Ottonem Frising. patrum suum,
in qua huius ingenium et studium laudatur, quodre
per quinquenium gestum fit, ab ipso Friderico breviter
exponitur. Hanc excipit tabula capitulorum tam Ottonis
quam Laderici, quae quidem in materia, non autem in
numero cum editione Muratorii conveniunt. Post haec
sequitur Prologus Ottonis ad Fridericum: "Omnium qui
ante nos res gestas scripserunt." Denique ipsum opus
inchoatur: "Cum sub imperatore Hainrico". Ingredditur
Codex noster usque ad Ottonis lib. 2. c. 26. verba: "ad con-
suetudinem priorum virtutum se vertit insignia". vid. Murat.
p. 728; ubi lacuna est ad finem usque lib. 2i. Eodem
modo initium Appendicis Laderici deest; Codex enim noster
incipit verbis: "Cargitione pecuniae milites", lib. 1. cap.
20. pag. 738. Caetera omnia cum editione Muratorii con-
sentanea deprehendi.

Otto Henrici IV. Imper. nepos, filius S. Leopoldi March.
Aust. et Agnetis, Sororis Henrici V. Imp. Frater Conradus
III. Imp. et Friderici I. Patruus, ab a. 1138. Frisingen-
sis episcopus fuit. Pluribus scriptis clarus, obiit non
1159, uti Baronius ait, sed a. precedenti 1158. Vid. Mu-
rat. loc. cit. et Laderici Append. lib. 2. c. 11. Fabr.
Bibl. Lat. med. et inf. et. Tom. 3. p. 186.

Ladericus Frisingensis Ecclesiae Canonicus, Ottonis erat
amanuensis, et post laudata Ecclesia propositus.
Continuavit vitam Friderici I. duobus libris; scripsit
duplex Epitaphium Ottonis Episc. et ante Fridericum
obisse fertur.

Seitenstetten, Benediktinerstift, Cod. 13

[Rudolf Kapeller-Maximilian Pampichler]: Codicum Manuscriptorum Bibliothecae Seitenstettensis Tom. I (Cod. 1-200) (handschriftlich) [um 1800], 16.

ib.

Cod. XIII. n. 3.

D. f. 206 - 307

Hermani Ab.
tächensis Abba.
tis Chronicon, cum
continuacione
Henrici Steronis,
et fratrum Udal-
rici et Chunradi
Welling.

Chronicon Hermani Abbatis Althausae inferioris, cum
continuacione Henrici Steronis, ejusdem monasterii mo-
nachi, et Fratrum Udalrici et Chunradi Welling,
monachorum ad. SS. Udalrici. et Afram.

Priusquam de Codicis nostri prostantia agam, opera
pretium erit, quid de hoc Chronico inter Eruditos
fiam, certumque sit, praemittere. Primus, qui ejus ope-
risorem invenit, Joan. Aventinus fuit, qui instituto
per Bojariam itinere literario a. Christi 1517. Alta-
ham inferiorem accessit, et repertis ibidem, nec non
in Osterhorensi Aedeterio monumentis, in syllabis auc-
torum monumentorumque Hermanum praemisit.

Proximus ab Aventino Historiographi nostri meminuit
Joop. Druschius, qui et ipse in eodem monasterio
a. 1552 hospes diversatus Abbatum ejus Catalogum
texuit, ubi ita de nostro: "Hermanus Abbas **XXXVII**

Script. rer. German. Chronographus Coenobii sui etc. decessit ex hac misera
vita a. Ch. 1279." Inter editores hujus Chronici (ab
a. 1266 - 1300.) primus erat Marg. Freherus doctus, et
Sagax antiquorum monumentorum scrutator; sed Henr.
ico Steroni adscripsit, decessit elogio, quod in fine ope-
ris Henricus ille Stero, Hermani Capellanus adidit, quodve
Freherus ita accepit, ac si integri Chronici auctorem
se ferret Stero, et falsus ipse mox et Henr. Canisium
in eundem induxit errorem, hic Jac. Badnagium
et Vossium, et Vossius, quotquot eum excripserunt,
Lexicographos.

antiquar. lect.
L

Post Freherum alter Hermanum recusum dedit Henr.
Canisius, qui beneficio Marci Valseni Codicem natus
eod. Udalticiana Augusta Hermani Annales multis parti-
bus acutiores, (ab a. 1152 - 1300.) sed et ipse sub
Henr. Steronis nomine edidit. Struvius Freheriana
Scriptorum Collectionis restaurator eruditus tandem, quod
res erat, conjecturam ex parte saltem affectus est.
Nam in praefatione ad Steronem (a) Chronicon Au-
gustense ab a. 1152 - 1279. Hermano, sed a Sterone
interpolatum; ab a. 1279 - 1300 Steroni; cetera usque
ad a. 1304. Germanis fratribus Ud. et Chunr. Welling
adjudicavit. Tam feliciter divinandi ansam ei pre-
buit auctoritas gravissimi Andr. Brunneri, qui anal.
Boji. P. I. lib. 4. eadente, ad annum 1279. Conqueritur:
"Quando hic quoque fidelissimus duo Hermanus Althausis

(a) Script. rer.
germ. edit. Struv.
52. p. 582.

Seitenstetten, Benediktinerstift, Cod. 13

[Rudolf Kapeller-Maximilian Pampichler]: Codicum Manuscriptorum Bibliothecae Seitenstettensis Tom. I (Cod. 1-200) (handschriftlich) [um 1800], 17.

Cod. XIII. n. 3.

17.

"Abbas, cuius analibus, qui Heroni vulgo attribuuntur,
 "diu usi sumus, nos deserit."

Novissime tandem Cesselius rer. Papi. Script. T. I. p. 616.
 ex Apographo G. Arentini ad duorum Codicum Mos.
 Altah. et Offerhor. fidem descripto, Annales Germani
 ab a. 1146. - 1293 publici juris fecit, verosq. auctori
 restituit.

Jam ad Codicem nostrum, qui et Hermano et Hero-
 ni, quod cuique suum est, eribuat, et litem Saga-
 eum huius operis editorum componat. Itium hoc est.

"Anno Dni M. et C^{VI} Mediante H. J. Henricus junior
 "factus apud Moguntiam factus est in natali domini

"Cō totius regni teutonici conventus, quantus per
 "multa a. n. curricula nunquam est visus. Re-

"ferunt enim qui aderant, **LII** ibi primater vel co-
 "amplius affuisse; adeo ut solus dux Saxonie magnus

"nomine, quem jam gravior etas impediebat, notaretur
 "desuisse. Ibi supervenientes apostolica sedis legati

"Episcopus secundus Albanus cum Constantiensi senten-
 "tiam anathematis in H. J. Henricum Seniores dictum

"imperatorem a tot sibi succedentibus apostolicis Sapi-
 "us Sapienterque promulgatum scriptis simul et dictis,

"testificantibus, universam multitudinem imo toto orbe
 "diffusam ecclesiam ab ejus comunione Xti et beati R.

"tri auctoritate multis jam a. n. sequestratam con-
 "firmabant. Qua de causa dum ipse se de castello, quo

"manebant, Moguntiam exhibere tentaret, principes
 "propter cavendum tumultum vulgi, sua potius quam

"filii parti favere solentis, ipsi in Ingelheim occurrerent,
 "tandemque generali istum circumvenientes consilio us.

"que ad reatus confessionem satisfactionisque professionem
 "perducunt. Cui tamen legati comunione seu poeniten-

"tiae modum absque generali synodo et apostolicae visus
 "sionis censuram redere ad presens non possent. Ipse par-

"tis utriusque consilii a. n. regalia vel imperialia
 "insignia regni romani, crucem scilicet, et lanceam,

"Sceptrum, globum atque coronam filii potestati tra-
 "didit, prospera illi impendens, illum primatibus mul-

"to fletu commendans; et extunc iuxta summi sacerdotis
 "totius ecclesie decreta sua consulturum animo pro-

"misit. Hoc ordine H. illius nominis quintus primus
 "a patre, deinde ab universis regni principibus in re.

"gem jam secundo electus, ab apostolicis quoque
 "legatis per manus impositionem catholice confir-

"matus, acceptis tam ab episcopis quam laicis iuxta
 "morem patrie sacramentis, regnare cepit **LXXXVIII**.

Seitenstetten, Benediktinerstift, Cod. 13

[Rudolf Kapeller-Maximilian Pampichler]: Codicum Manuscriptorum Bibliothecae Seitenstettensis Tom. I (Cod. 1-200) (handschriftlich) [um 1800], 18.

18.

Cod. XIII. n. 3.

"Loço ab Augusto, año ab urbe condita M. D. C. C. C. LVII.
 Dominiça incarnationis vero ut dictum est."

(a) Chr. Urstisi,
 germ. Historie.
 idustr. p. 144.

Hac unde sumta, mihi non liquet. Habent quidem Ana-
 logiam cum iis, quæ narrat Otto Frisingensis in Chronico
 (a) cap. VI. Sed minor est, quam ut pro iisdem haberi
 possit. Hermanum vero prædicta s. undeunde deprompta
 ante oculos habuisse, mox patebit. Sequitur in Ms.
 nostro:

"Eodem año profuit Abbas Egiuo monasterii Sanctorum
 "Udalrici et Afre in Augusta". Hoc procul dubio ad-
 jecta sunt a fratribus Ud. et Chunr. Welling, de quibus
 infra dicitur. Prosequitur eodem nostro:

"M. C. VI. año. Hucusque auctor presentis libri tam
 "ex Orphi quam ex Eusebii, et eorum, qui post ipsos
 "scripserunt libris collecta posuit. Cetera que se-
 "quuntur usque ad annum Domini 1146. ex chronico
 "Ottonis Frisingensis episcopi posita sunt et sumpta.

(b) Eadem verba le-
 guntur in Otton.
 Frising. Chron.
 l. cit. Urstis, nisi
 quod Otto in prima
 persona loquatur,
 nempe: Hucusque
 tam ex Orphi
 quam Eusebii, et
 eorum, qui post
 ipsos etque ad nos
 scripserunt, li-
 bris collecta posui.

"Illa vero que postea continentur Ego
 "Hermanus Abbas Althahensis licet in-
 "dignus ea diversis chronicois et privilegi-
 "is undecumque colligendo, cum his que tem-
 "poribus meis contingunt de año ad annum
 "simplici stilo annotare curavi, ne falte in nro
 "monasterio facta hujus maliciosi temporis ab ho-
 "minum memoria penitus laberentur."

(c) Not. hist. cita-
 rar. de Cod. Mss.
 vol. 2. p. 106.

Ex hoc testimonio, quod omni exceptione majus est,
 utpote ab ipso auctore datum, et, quantum scio, in
 nullo codice præ illo quem Plac. Braun ex Biblioth.
 ea ad Sr. Udal. et Afram novissime produxit (c), ea.
 cepto, inventum, sequentia procedunt; 1. Prædictum
 fragmentum ^{nosse} Ottonis Frisingensis, sed anonymi
 Chronographi, cujus maximam partem Hermanus de-
 scripserat, et adhuc in Bibliothecæ pulvere forte ser-
 vavit. 2. Chronicon Ottonis Frisingensis ab año 1106.
 usque 1146. s. Urstis. a cap. 11. - 24. inclusis est. a pag. 145.
 - 138. / ab ipso Hermano Analibus suis fuisse præfixum,
 et ipsissimum post ultima Ottonis Frising. verba: "me-
 tam et articulum ponamus" addidisse. "Hucusque
 Otto Frisingensis Episcopus Chronicam suam per-
 duxit", Ms. nostr. fol. 18. p. 1. 3. Hermanum analés
 suos ab año 1146. inchoasse. Unde Freherus, Canisius,
 et Basnagius, qui eos Steroni concedunt, et Stru-
 vius, qui initium eorum posuit ad año 1152. injuste

Seitenstetten, Benediktinerstift, Cod. 13

[Rudolf Kapeller-Maximilian Pampichler]: Codicum Manuscriptorum Bibliothecae Seitenstettensis Tom. I (Cod. 1-200) (handschriftlich) [um 1800], 19.

Cod. XIII. n. 3.

19.

detraisse convincuntur; Cessellii autem Sententia, an-
num quidem 1146. assignantis, sed leri solius Arentini
authoritate nra, ab ipso Authographo firmatur.

Genuinus itaque Hermani labor hie oritur: His
temporibus Rogerius fidelus Apuliam rursus ingressus,
et finitur aō 1279 his verbis: "Eodem aō feria V post
"Misericordias Domini Cathedralis ecclesia Satisbonae
"cum palatio episcopali et optimis campanis incendio
"totaliter est consumpta."

His in Mf. nostro imediate Subjungitur alterum
testimonium, Henrici videlicet Hleronis, non minus
notatu dignum; quove seductus Freherus Hermani
laborem Hleroni attribuit. hujus tenor est:

"Eodem aō [1279] in festo S. Gregorii Dominus
"Hermanus venerabilis Abbas Altaberdis - - -
"Mitram et baculum cum omni cura pastorali coram
"positis fratribus - - resignavit. - - - Predictus au-
"tem Dominus Hermanus post cessionem ipsius Abbatia
"Supervixit duobus aōis detentus maximis infirmitatib[us]
" - - - Obiit bono fine pridie Kal. Augusti aō vite
"sue 73. Ego Henricus Htero capellanus suus hoc addidi
"videns in eo timorem Domini, et Sapientiam magnam
"esse, et super omnia ipsum habere misericordiam
"circa omnes homines, et alias virtutes multas,
"ad testimonium sibi perhibeo, et scio, quia verum
"est testimonium meum."

Hoc testimonio docemur: 1. Hermani aōales ad aōum
1279. pertinere; 2. Laborem Henrici Hleronis non ab
aō 1152., uti Freherus, Canisius et Dasnagius, neque
ab aō 1262., uti Struvius putabat, exordium sumere.
3. Hermanum Abb. diem supremum obiisse non aō 1279,
sed triennio post; quo halucinati sunt Druschius et
Lambecius.

Proferat testimonium imediate excipiunt hoc:

"Aō Domini M. CC. **LXIII**. Mortuo Richardo
"Romanorum Rege" et quibus et sequentibus aōales
perducuntur ad aōum M. CCC. usque. Sed quis ho-
rum auctor? Ut nihil jam dubii superesset, cō-
sua noster etiam tertium adfert testimonium om-
ni acceptione dignissimum. In fine Bullae Bonifa-
cii VIII Pape, in favorem F. F. Predicatorum et
Minorum data, post ultima ejusdem verba: "
"volumus etiam districta ratio in extremi judicii
"hōi protinus subsequantur:
"Hucusque perducta est pars Chronica a Henrico

Seitenstetten, Benediktinerstift, Cod. 13

[Rudolf Kapeller-Maximilian Pampichler]: Codicum Manuscriptorum Bibliothecae Seitenstettensis Tom. I (Cod. 1-200) (handschriftlich) [um 1800], 20.

20.

Cod. XIII. n. 3.

"Stero; cetera quae sequuntur, apponenda sunt futuris
 " temporibus. Sed tantum pauca huius notamus, scilicet Ego
 " Ulrichus Welling et frater meus Cunradus professi
 " monasterii Sanctorum Udalrici et Afrae in Augusta
 " Ordinis Sancti Benedicti licet indigni, ne desidia et
 " inertia arguamur operam dedisse".

Ex hoc inferre licet. 1. Annales ab anno 1279-1290. Ste-
 roni esse adjudicandos. 2. Horum continuationem ab anno
 1290-1294. 3. eo usque enim codex noster fratres
 Welling elucubrasset; eorumque de semetipsis adfertum
 longe maioris esse faciendum, quam illud, quod in me-
 dium protulit Struvius, quippe a Codicis sui scriptore
 adjectum, ad de fratribus Welling in tertia differens per-
 sona. 4. Si conjectura locus, non longe a sum quin
 Eredam, Codicem nostrum vel ab ipsis fratribus Wel-
 ling castratum, vel saltem ea eorum autographo
 descriptum; id quod per plura etiam de Coenobio Au-
 gustano inserta persuadent.

Ceterum instituta cum profatis Editionibus collatio-
 me docuit, quaedam in iis contineri, quae in MS.
 nostro affunt, in aliis hunc esse opulentiores; Exem-
 plo, omnium loco, sit Bulla Benedicti XII de statu
 animarum post mortem, in calce ad annum 1294.
 adjecta. Sed jam satis.

Seitenstetten, Benediktinerstift, Cod. 13

Österreichische Akademie der Wissenschaften, Institut für Mittelalterforschung, Abteilung Schrift- und Buchwesen: manuscripta.at -
Mittelalterliche Handschriften in österreichischen Bibliotheken

Permalink: manuscripta.at/?ID=1719

Hill Museum & Manuscript Library, Saint John's University, Collegeville MN, USA - Online manuscript description:

[OLIVER](#) - Online manuscript description (HMML)